

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA
Katedra ekonomických teorií

Teze k diplomové práci

Hospodářský vývoj Německa ve 20. století

Vedoucí diplomové práce: Ing. Zlata Koštejnová

Vypracoval: Milan Rachota

©2005

Německo patří dnes spolu s USA a Japonskem ke třem nejvýznamnějším ekonomikám světa (Cihelková, 1993). Německo hrálo vždy významnou úlohu v evropské i světové ekonomice a je naším nejvýznamnějším hospodářským partnerem. Z Německa pochází mnoho velkých myslitelů a objevů. Německo bylo však i původcem dvou největších válečných konfliktů 20. století - první a druhé světové války.

Cílem mé diplomové práce bylo zmapovat ekonomický vývoj Německa od konce druhé světové války až do konce 20. století. Protože se jedná o látku složitou, zaměřil jsem se na nejpodstatnější rysy tohoto vývoje. Z důvodu rozsahu jsem pominul vývoj politický, vyjma kapitoly o NDR, kde byla politika tím nejvíc určujícím faktorem všeho dění ve státě.

Práci jsem rozdělil do pěti kapitol a několika podkapitol. Každá z nich se zabývá určitým obdobím v hospodářském vývoji Německa, charakteristického určitými společnými rysy. Ve všech kapitolách jsem se zabýval základními charakteristikami hospodářství jako je HDP, nezaměstnanost, zahraniční obchod a inflace.

V první kapitole jsem se věnoval období, které následovalo těsně po válce. Tato kapitola začíná kapitulací Německa a vážným stavem německé poválečné ekonomiky, jež jsem se pokusil stručně nastínit. Dále jsem provedl stručný exkurs do politického dění, které vedlo k rozdělení Německa na dvě samostatné části.

Druhá kapitola se zabývá západní částí rozděleného Německa. Hledal jsem příčiny jeho úspěšného vývoje, tak často označovaného jako „hospodářský zázrak“. Průměrný růst HDP tak v 50. letech činil 7,6 % což byl téměř dvojnásobek ve srovnání s Francií (4 %). Míra nezaměstnanosti klesla z 6,4 % v roce 1952 na 1,7 % v roce 1958. Míra inflace se v 50. letech pohybovala okolo 2 %.

Velkou pozornost jsem v této části kladl na Erhardovu ekonomickou reformu a její výsledky. Kapitola je přehledně členěna na období, která se vyznačovala určitými společnými hospodářskými rysy. Tato kapitola končí v době před opětovným sjednocením Německa.

Poválečný vývoj SRN lze hodnotit jako velmi úspěšný, v 50. a počátku 60. let dokonce jako mimořádný. V těchto letech se jednak díky Erhardově reformě a jednak díky zahraniční pomoci podařilo Německu vyrovnat se s neutěšenou situací, kterou způsobila prohraná 2. světová válka. Výroba rychle stoupala. Rezervy kvalitních pracovních sil a zavádění moderních průmyslových výrobních náhradou za zničené nebo demontované podniky umožnily rychlé přizpůsobení se technickému pokroku a měnící se struktuře poptávky. Německá ekonomika se rychle otevírala světu. Postupně se stávala ekonomikou silně závislou na světovém hospodářství.

Koncem 60. let již SRN vyrovnala krok se západní Evropou. Vývoj v 70. a 80. letech již pak nebyl tak uspokojivý. Vše nasvědčovalo tomu, že příznivé, až takřka mimořádné podmínky, pro ekonomický růst byly vyčerpány a SRN se tak stala klasickou tržní ekonomikou, která se potýká s různou mírou úspěšnosti s řadou problémů jako je nezaměstnanost, deficity státních rozpočtů a inflace.

Do třetí kapitoly jsem zařadil hospodářský vývoj východní části rozdělené země. Tato část je specifická svým pojetím což vyplynulo i ze specifčnosti vývoje NDR. V této části nebylo možné vycházet z relevantních dat, protože oficiální data byla zkreslená. Hospodářství se neřídilo ekonomickými zákony, ale politickými rozhodnutími, proto je zde rozebírána podrobněji i politická situace. Domnívám se, že bez jejího vykreslení by nebyl hospodářský vývoj NDR úplný.

Vzhledem k složitosti procesu sjednocení jsem se rozhodl k napsání samostatné **čtvrté kapitoly**, která se právě detailně zabývá transformací bývalého východního Německa. Jsou zde popsána složitá jednání, která vedla k jednotné měně. Měnová unie byla součástí makroekonomické stabilizace. Postarala se o to, že se v NDR neobjevila vysoká inflace typická pro ostatní transformující se ekonomiky.

Velký důraz je v této kapitole kladen na německý způsob privatizace, jejíž specifikem byla účast západoněmeckých investorů. Vlastní privatizace se odehrála za pomoci nově zřízeného úřadu Treuhandanstalt, jehož fungování je zde podrobně popsáno. Pro svou rychlost lze privatizaci bývalých východoněmeckých podniků hodnotit kladně. Na druhou stranu se však řada velkých podniků nedokázala vypořádat s náhlou konkurencí firem ze západu a skončily tak v likvidaci což v konečném důsledku vedlo k dramatickému nárůstu nezaměstnanosti a k téměř úplnému rozkladu východoněmeckého průmyslového jádra.

Třetím pilířem sjednocovacího procesu byla sociální unie, která právě měla zabezpečit jistotu pro ty, kdo byli transformací negativně zasaženi. Měla zároveň zabezpečit minimální blahobyt pro všechny občany.

Pátá kapitola již sleduje hospodářský vývoj sjednoceného státu v posledních letech 20. století. Na základních makroekonomických ukazatelích zde sleduji jak se obě části znovu sjednocené země vyrovnávají s nově vzniklými podmínkami. Především pak problémy přechodu východní části země od centrálně plánované ekonomiky k ekonomice tržní.

Na základě zpracování diplomové práce jsem došel k závěru, že ač bylo Německo na konci 20. století oficiálně jednotné, stále přetrvávaly ekonomické rozdíly i rozdíly v myšlení obyvatel. Nepomohly k tomu ani masivní transfery, které plynuly ze západní do východní části země. Zajímavé bylo též přímé a neopakovatelné srovnání dvou ekonomických modelů aplikovaných v jednom státě, tedy se stejnými výchozími podmínkami, na jedné straně reprezentovaného centrálně plánovanou ekonomikou uskutečňovanou v bývalé NDR a na straně druhé sociálně tržní ekonomikou uskutečněnou SRN, ze kterého vyšel jednoznačně lépe model sociálně tržní ekonomiky.

Přes všechny problémy se kterými se sjednocené Německo potýkalo a stále potýká, je jednou z hlavních hybných sil v Evropské unii. Sjednocením obou německých států vyrostl v Evropě obrovský ekonomický kolos, který bude v budoucnu spolurozhodovat o vývoji světového hospodářství a politiky.